

Täysistunto

Torstai 19.3.2020 klo 17.22—21.01

9. Lakialoite laiksi ehdokkaan vaalirahoituksesta annetun lain 4 §:n muuttamisesta

Lakialoite LA 8/2020 vp Jouni Ovaska kesk ym.

Lähetekeskustelu

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 9. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään perustuslakivaliokuntaan.

Keskustelu

20.40 **Jouni Ovaska kesk** (esittelypuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Tämä asia ei ole tietysti päivän päälle, mutta ehkä sopinee kuitenkin se, että kun tässä yritetään suitsia Kiinasta tulevaa virusta, niin tällä lakialoitteella yritetään sitten suitsia jatkossa Kiinasta tulevaa vaalirahoitusta tai muualta ulkovalloista tulevaa rahoitusta. Tässä lakialoitteessa on kysymys vaalirahoitusta koskevan lain 4 §:n muuttamisesta. Minä ja 20 muuta kansanedustajaa lähestulkoon jokaisesta eduskuntapuolueesta esitämme, että lakia muutettaisiin siten, että ulkomaista tukea vaalikampanjaan ei voi enää ottaa vastaan yksityishenkilöltä.

Tässä vaalirahoituslain 4 §:ssä säädetään ehdokkaan vaalirahoituksen rajoituksista. Tällä hetkellä ehdokas tai ehdokkaan tukiryhmä ja muu yksinomaan ehdokkaan tukemiseksi toimiva yhteisö saavat vastaanottaa ulkomaista tukea vaalikampanjaan vain yksityishenkilöiltä sekä ehdokkaan aatesuuntaa edustavilta kansainvälisiltä yhteisöiltä tai säätiöiltä.

Aikoinaanhan oikeusministeriöllä oli tällainen toimikunta, joka pohti vaalirahoitusta ja esitti jo silloin, että ulkomaalaista rahoitusta ehdokas ei saisi vastaanottaa muilta kuin omilta kansainvälisiltä yhteistyöjärjestöiltään, mutta tämä ei silloin sinne lainsäädäntöön kuitenkaan edennyt.

Olen sitä mieltä, että poliittisen vaalirahoituksen avoimuutta ei voi koskaan tarpeeksi korostaa. Kaikki poliittiseen rahoitukseen liittyvät mahdolliset epäselvyydet tai edes mahdollisuudet epäselvyyksiin tulee kitkeä pois, sillä kaikki perustuu demokraattisessa järjestelmässämme luottamukseen. Olen sitä mieltä, että vaalirahoituksen lähtökohtana tulee olla kaikissa tapauksissa läpinäkyvyys ja riippumattomuus. Tätä läpinäkyvyyttä on kuitenkin vaikea arvioida juuri näissä tapauksissa, jolloin kyse on ulkomaiselta yksityishenkilöltä tulevasta vaalituesta. Alkuperää on hyvin vaikea monessa tilanteessa silloin selvittää. Aikaisemmin viittaamani oikeusministeriön toimikunta silloin jo totesi, että avustusta tai tukea ei saisi vastaanottaa, jos sen lähde ei voida selvittää.

Läpinäkyvyys korostuu myös arvioitaessa kansanedustajan riippumattomuutta suhteessa ulkovaltoihin. Muun muassa Euroopan neuvoston parlamentaarinen yleiskokous on

Pöytäkirjan asiakohta PTK 29/2020 vp

nostanut ulkomailta tapahtuvan toisten maiden vaaleihin vaikuttamisen esille. Tällainen vaikuttaminen herättää huolta ja on vakava uhka demokratialle.

Arvoisa puhemies! Oikeusministeriö asetti helmikuussa työryhmän selvittämään vaalilain, puoluelain ja vaalirahoituslain sekä muuta poliittista toimintaa koskevaa lainsäädännön kehittämistarpeita.

Toivon — no, en kehoita, mutta toivon — että entiset kollegani, puoluesihteerit, osaltaan tutustuvat myöskin tähän lakialoitteeseen. Uskon, että on aika muuttaa vaalirahoituslakia entistä avoimempaan ja läpinäkyvyyttä lisäävämpään suuntaan.

20.43 Sari Essayah kd: Arvoisa puhemies! Olen yksi noita entisiä puoluesihteeireitä, ja niin kuin sanotaan, niin puoluesihteerin ura voi päättyä hyvin tai sitten hänestä voi tulla kansanedustaja.

Todellakin, tuo vaalirahoituslain, voisiko sanoa, suurempi pohjatyö tehtiin silloin aikaan, kun nämä vaalirahoituskohut nousivat julkisuuteen, ja laitettiin sitten Lauri Tarasti pistämään pystyyn toimikunta ja lähdettiin oikein kunnolla perkaamaan sitä, millä tavalla tämä vaalirahoitus saataisiin Suomessa läpinäkyväksi ja myöskin näiden erilaisten puolueyhteisöä lähellä olevien säätiöiden ja erilaisten järjestöjen ja muiden antama vaalituki tulisi siellä puoluetasolla nähtäväksi ja sitten toisaalta ehdokkaitten yksityishenkilöiltä saama vaalirahoitus yhtä lailla pystyttäisiin saamaan avoimeksi. Tehtiin pohjatyötä, mutta totta kai paljon tässä matkan varrella on pitänyt miettiä sitä, mihin suuntaan tuota lainsäädäntöä olisi hyvä korjailla, pitäisikö olla esimerkiksi kampanjakatto. Siitä on tässä salissa puhuttu useammankin kerran ja pohdittu sitä, millä tavalla kenties pitäisi rajata sitä, ketkä voivat tätä vaalirahoitusta antaa.

Jo silloin kirjattiin sinne tämä ulkomaalaisten, kuitenkin samaa aatesuuntaa edustavien säätiöitten ja yhdistysten mahdollisuus vaalirahoituksen antamiselle, koska silloin katsottiin ja tänä päivänä, voisi sanoa, katsotaan oikeastaan vielä enemmän, että esimerkiksi Euroopan unionin sisällä monia puolueita yhdistävät tällaiset eurooppalaiset puolueperheet ja niitten sisällä tehdään paljon yhteistyötä: suomalaiset puolueet maksavat sinne jäsenmaksuja ja toisaalta sitten saavat myöskin erityyppistä vaalitukea vaalien aikana. Tämä yleensä kyllä on hyvinkin läpinäkyvää monelta suunnalta, koska Euroopan parlamentista ja Euroopan unionista toisaalta valvotaan tätä rahankäyttöä ja sitten taas ajatellaan näin, että kansallisesti kussakin maassa on oma lainsäädäntö ja oma seuranta tälle rahoitukselle.

Mutta tämän lakialoitteen tehnyt edustaja Ovaska on kyllä nostanut esille yhden näistä tällaisista, voisiko sanoa, hivenen harmaammalla alueella olevista vaalirahoituslähteistä eliikkä yksityishenkilöitten antaman vaalirahoituksen, nimenomaan ulkomaisten yksityishenkilöitten antaman vaalirahoituksen. Periaatteessa tietysti voisi ajatella näin, että koska tässä lainsäädännössä on mukana kohta, että jos rahoituksen lähdettä ei voida selvittää, niin tämä voisi jo sitä kautta tulla huomioitua, mutta sitten toisaalta täytyy miettiä lainsäädäntöä vähän toiseen suuntaan.

Jos ajatellaan, että Suomessa pitkään asunut mutta ei kuitenkaan vielä Suomen kansalaisuutta saanut henkilö esimerkiksi vaikka kuntavaaleissa haluaa tukea jotakuta kollegaansa, niin en tiedä, onko edustaja Ovaska miettinyt sitä, tulisiko tällaisessakin tilanteessa tämän rahoituksen olla sentyypistä, että se olisi rangaistavaa tai että sitä ei voisi antaa — eliikkä olisi sellainen henkilö, joka on kuitenkin Suomessa asuva mutta ei Suomen kansalainen. Aika paljonhan eri puolueissa me olemme pyrkineet nimenomaan kannustamaan uusia suomalaisia lähtemään mukaan kuntavaaleihin, joissa ei vielä tarvita sitä kansalai-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 29/2020 vp

suutta, riittää, että on pysyvä asuinpaikka Suomessa, ja siinä mielessä ajattelin, voisiko tästä sitten tulla kenties jonkunlainen este näitten henkilöitten puolueaktiivisuuteen ja voisiko tämä ehkä rajata heidän mukaan lähtemistään ensin vaikkapa tukijana ja sitten jossakin vaiheessa itse ehdokkaana. En tiedä, onko edustaja Ovaska tätä asiaa pohtinut tässä.

20.47 Pauli Kiuru kok: Arvoisa herra puhemies! Vaalirahoitusta sopii miettiä aika ajoin, ja sitä on perustuslakivaliokuntakin käsitellyt, ja esimerkiksi tämän vaalikaton osalta ei päädytty siihen, että esimerkiksi olisi ylärajaa. Sitten tämä ulkomainen rahoitus on toinen näkökulma, ja sen suhteen pitää olla äärimmäisen tarkkana. Viimeaikaiset uutiset kertovat vääjäämättä siitä, että Suomikin on kiinnostava kohde ja vaikuttamisyrittäjiä on.

Kun vaalirahoituksesta lakia tehtiin aikanaan, niin henki oli avoimuuden lisääminen, mutta kaikilta osin se ei ihan käytännössä toteudu. Jokainen meistä varmasti on nähnyt lehdistöilmoituksia, joissa maksajaa ei ole näkyvillä, vaikka vaalikausi on menossa, ja vaikka se maksaja siellä näkyisikin, niin siellä saattaa olla maksajana ”Kaikkea hyvää kaikille ry” tai joku vastaava taho, mikä ei kyllä yhtään avaa sitä, mistä se raha on sinne tullut. Siinä suhteessa on syytä seurata.

Tarkastusvaliokunnassa meillä ovat käsitellyssä Valtiontalouden tarkastusviraston kertomukset vaalirahoituksen valvonnasta, ja näyttää olevan mietintöluonnoskin valmis, mutta sattuneesta syystä mietintö ei ole valmis, eli palaamme siihen asiaan myöhemmin. Olemme näihin asioihin kyllä kiinnittäneet siellä huomiota ja jatkamme asian seuraamista myös tarkastusvaliokunnassa.

20.49 Jouni Ovaska kesk: Arvoisa puhemies! Kiitos kollegoille hyvistä puheenvuoroista. Se on juuri näin kuin edustaja Essayah totesi, että halusin tässä aloitteessani jättää ulkopuolelle juuri nämä sisarpuolueet tai muut eurooppalaisella tasolla, joidenka kanssa varmasti tulee lähivuosina yhteistyö vielä entisestään tiivistymään.

Mitä tulee Suomeen muuttaviin mutta ei Suomen kansalaisuutta omistaviin henkilöihin, niin siitäkin huolimatta olen tämän aloitteen jättänyt ja ajatellut niin, että heillä on mahdollisuus esimerkiksi tukea sitten muulla tavoin, osallistumalla talkoisiin, ostamalla kampanjatuotteita, arpoja ja muuta, eli niitä keinoja löytyy. Ja toki itse tavoittelen sitä, että saataisiin entistä enemmän myös Suomeen muuttaneita osallistumaan poliittiseen toimintaan. Se on erittäin tärkeää.

20.50 Pauli Kiuru kok: Arvoisa puhemies! Pieni lisäys vielä: sellainen tieto tarkastusvaliokunnasta, että valtioneuvosto on asettanut pääministeri Marinin hallituksen hallitusohjelmassa parlamentaarisen työryhmän selvittämään vaalilain, puoluelain ja vaalirahoituslain muutostarpeita, niin että työtä tehdään. [Jouni Ovaska: Juu, sen totesin!] — Joo, selvä. Asia kunnossa. — Kiitos.

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin perustuslakivaliokuntaan.